

Investeeringufondid

Lühikirjeldus

Investeeringufond on vara kogum, mis on loodud ühiseks ja üldjuhul tähtsajaks investeeringuks. Investeeringufondil on enamasti arvukalt investoreid ja selle vara haldamine on usaldatud fondivalitseja kätte.

Laialt levinud fonditüüp on eurofond (UCITS). Eurofond on loodud investeeringufondide seaduse alusel Eestis või Euroopa Liidu investeeringufondide direktiivi (UCITS direktiiv) alusel Euroopas või mujal. Sellisele investeeringufondile kehtivad ranged nõuded, mis puudutavad fondi investeeringustrateegiat ja riskide hajutamist.

Investeeringufondi võivad investeeringuobjektiks valida kliendid, kellel ei ole aega ega teadmisi oma investeeringuportfelli ise koostada ja hallata, kuid kes soovivad jaotada oma investeeringuid aktsiate, võlakirjade või muude varaklasside vahel. Investeeringufondi vara investeeritakse mitut tüüpi finantsinstrumentidesse, hajutades nii investeeringut eri finantsvarade vahel.

Üldjuhul pakuvad investeeringufondid kindlaid eeliseid, näiteks reguleerivate asutuste poolne järelevalve, professionaalne haldamine ja riskide hajutamine.

Investeeringufondid ei garanteeri tootlust ja investor võib kaotada investeeritud summa osaliselt või isegi täielikult. Fondi väärtust võib mõjutada eri finantsturgudel (näiteks aktsiaturgudel) toimuvad muutused: finantsturud on omavahel seotud ja ühte riiki investeeriva fondi tulemusi võivad mõjutada muu riigi aktsia- või võlakirjaturu tootlused. Investeeringufondi osaku müük võidakse ka peatada või lõpetada tingimustel, mis tavaliselt on kirjas fondi prospektis.

Fondiosaku puhasväärtuse (NAV) arvutab fondivalitseja ja see põhineb fondi soetatud finantsinstrumentide või muu vara hinnamuutusel. Näiteks mõjutavad võlakirjade hinnamuutused võlakirjadesse investeerivaid investeeringufonde: kui portfellis olevate võlakirjade väärtus väheneb, kahaneb ka fondiosaku väärtus.

Fondiosaku puhasväärtus on aluseks fondiosakute ostu- ja müügihinna arvutamisel. Enamik fonde arvutab puhasväärtust iga päev, kuid klient ei pruugi teada fondiosaku hinda kohe pärast fondiosaku ostu- või müügikorralduse andmist. Üldjuhul on investeeringufondi osakute omanikul õigus nõuda osaku tagasivõtmist igal ajal. Konkreetse fondi tingimused on kirjas fondi dokumentides, millega klient peaks enne investeerimist tutvuma.

Peamised riskid

Fondi risk oleneb

- fondijuhi ja/või fondivalitseja professionaalsusest;
- fondi juhtimise strateegiast;
- regioonidest ja sektoritest, kuhu investeeritakse;
- soetatud instrumentide likviidsusest: kui fond investeerib mittelikiidsesse finantsinstrumenti, siis võib tal hiljem selle müümisel tekkida raskusi.

Väärtuse muutus. Investeeringufondi turuväärtus võib investeeringuperioodi kestel muutuda ja see võib olenevalt valitsevast turuolukorrast olla esialgu investeeritud summast kas suurem või väiksem. See tähendab, et investeeringufondi tootlus võib olla kas positiivne või negatiivne, olenemata sellest, millistesse varadesse fond investeerib.

Investeeringufondi varem saavutatud tootlus ei ole usaldusväärne indikaator tulevikus saavutatava tootluse kohta: kui investeeringu tootlus on mingil hetkel positiivne, ei anna see garantiid tulevikus samasuguseks tulemuseks. Samas võib varasema tootluse alusel hinnata fondi volatiilsust.

Mõisted

Eurofond (UCITS) ehk vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeeringuks loodud ettevõtte on Euroopa Liidu tasandil reguleeritud investeeringufond. Sellist fondi peetakse rangelt reguleeritud fondiks ja see on loodud Euroopa Liidu direktiivi 2014/91/EL alusel.

Mitteeurofond on igasugune muu fond, mille suhtes ei kohaldata eurofondide direktiivi. Mitteeurofondi peetakse vähem rangelt reguleeritud fondiks.

Riski ja tootluse näitaja (SRRI) on avatud investeeringufondi üldine risk ja tootluse profiili mõõdik, mis avaldatakse investorile esitatavas põhiteabe dokumendis. Fonde liigitatakse SRRI kategooriatesse skaalal 1–7, kus 1 näitab madalaimat ja 7 kõrgeimat riskitaset.

Tavaliselt tuletatakse riski ja tootluse näitaja (SRRI) volatiilsuse põhjal, mis on fondi iseloomustanud

- viimase viie aasta jooksul või
- alates asutamisest, kui fond on tegutsenud alla viie aasta.

Liigitus

Madala riskitasemega fondid – eurofondid, mille SRRI on 1, 2 või 3. Mitteeurofondid, millele arvutuslik SRRI on 1, 2 või 3.

Keskmise riskitasemega fondid – eurofondid, mille SRRI on 4 või 5. Mitteeurofondid, mille arvutuslik SRRI on 4 või 5.

Kõrge riskitasemega fondid – eurofondid, mille SRRI on 6 või 7. Mitteeurofondid, mille arvutuslik SRRI on 6 või 7.

Keerukus: kõiki eurofonde käsitatakse mittekeerukate instrumentidena ja kõiki mitteeurofonde käsitatakse keerukate instrumentidena.

Investeeringustoodete liigitamine

Investeeringusteenuse osutamisel hindab SEB, kas kavandatud investeeringusteenus või -toode on kliendile asjakohane. Selle protsessi hõlbustamiseks on SEB liigitanud finantsinstrumentid ja investeeringustooted viide riskitasemesse.

Liigituse aluseks on finantsinstrumentide ja investeeringustoodete olemus ja üldine keerukus ning nendesse investeeringustega seotud riskid:

- väga madala riskitasemega finantsinstrument või investeeringustoodete on üldjuhul kõige vähem keerukas ja kõige vähem riskantne;
- väga kõrge riskitasemega finantsinstrument ja investeeringustoodete on kõige keerukam ja kõige riskantsem.

Kui SEB leiab kliendi esitatud teabe alusel, et finantsinstrument või investeeringustoodete on kliendile asjakohane, siis käsitleb SEB kliendile asjakohasena ka sama tüüpi, kuid madalama riskitasemega finantsinstrumente või investeeringustootet. See, et hindamise alusel arvatakse finantsinstrument või investeeringustoodete kliendile asjakohaseks, ei tähenda, et SEB soovib kliendil seda finantsinstrumenti või investeeringustootet osta või müüa.

Klient peab arvestama asjaoluga, et finantsinstrumentide ja investeeringustoodete liigitamisel ei ole mitut riskiliiki arvesse võetud. Eri finantsinstrumentidega seotud riske kirjeldatakse üksikasjalikult riskide käsitleval SEB veebilehel www.seb.ee/investorkaitse, mis on osa SEB antud üldisest kliendiinfost. Teavet on võimalik saada ka finantsinstrumenti või investeeringustoodete tingimustest, prospektist, lihtsustatud prospektist, teabelehel ja muudest asjakohastest materjalidest.

Liigitus

Väga madala riskitasemega on peamiselt lühiajalised investeeringud. Tavatingimustes on sellise finantsinstrumenti või investeeringustoodetega kaasnev kahjurisk väga väike, kui finantsinstrument või investeeringustoodete on noteeritud põhivahutajas ja seda hoitakse tähtpäevani.

Madala riskitasemega finantsinstrumenti või investeeringustoodete puhul võib investor kaotada osa oma investeeringust.

Keskmise riskitasemega finantsinstrumenti või investeeringustoodete puhul võib investor kaotada suure osa oma investeeringust.

Kõrge riskitasemega finantsinstrumenti või investeeringustoodete puhul võib investor kaotada kogu investeeringu. Siia rühma kuuluvad finantsinstrumentid ja investeeringustooted on keerukamad ja raskemini arusaadavad kui madalama riskitasemega finantsinstrumentid või investeeringustooted.

Väga kõrge riskitasemega finantsinstrument või investeeringustoodete on kõige riskantsem investeering. Selle puhul võib investor kaotada rohkem, kui algul investeeris: võidakse nõuda lisasumma tasumist. Säärane finantsinstrument või toode on keerukam ja sellesse investeerimist võiks kaaluda ainult kogunud investor.

Keerukuse järgi liigitatakse finantsinstrumentid kahte rühma:

- keerulised (finantsinstrumenti asjakohasust on tavaliselt hinnatud) ja
- mittekeerulised (finantsinstrumenti asjakohasust ei ole tavaliselt hinnatud).

Oht kaotada algne investeering on olemas mis tahes riskitasemega toote puhul, lihtsalt selle juhtumise tõenäosus on erinev konkreetse toote riskitasemest: mida madalam on riskitaseme, seda väiksem on see tõenäosus.

Oluline üldteave

Finantsinstrumentide ja investeeringustoodete liigitus teatud riskitasemesse võib olenevalt instrumendi või toote omadustest aja jooksul muutuda. Näiteks võib võlakirja reiting aja möödudes muutuda ja selle tagajärjel muutub ka võlakirja riskitaseme.

Püüdes hinnata, kas finantsinstrument või investeeringustoodete on kliendile asjakohane, lähtub SEB finantsinstrumenti või toote liigitusest tehingu tegemise hetkel. Ehkki SEB liigitab finantsinstrumente ja investeeringustootet parima kavatsusega ja põhjaliku analüüsi tulemusena, ei võta ta endale vastutust ilmneda võivate ebatäpsuste eest. Samuti võib ette tulla finantsinstrumente või investeeringustootet, mida SEB ei ole veel ühessegi riskitasemesse liigitanud.

Riskid, mida ei ole arvesse võetud

Finantsinstrumentide ja investeeringustoodete liigitamisel ei ole SEB arvesse võtnud järgmisi riskiliike:

- valuutarisk – see võib tekkida siis, kui klient investeerib põhivaluutat erinevas valuutas. Kui investoril puuduvad valuutariskide kohta põhjalikud teadmised, on vähem riskantne investeerida põhivahutajas;
- likviidsusrisk ehk risk, et finantsinstrumenti kaubeldavus võib aja jooksul muutuda.
- maksurisk, mis seondub investeerimisel mis tahes maksuga (näiteks tulumaks, mida tuleb tasuda toote müümisel). Klient peab kõiki investeerimise ja kasumi maksustamisega seonduvaid asjaolusid iseseisvalt hindama, isegi kui pank on kliendile pakunud materjalis osutanud vaid üksikutele maksuaspektidele.
- Toodete liigitus ei arvesta ka konkreetse kliendi investeerimishorisoni ega -eesmärgiga.
- Finantsinstrumenti või investeeringustoodetele raha paigutav klient peab mõistma järgmisi asjaolusid:
 - investeeringuid tehakse ainult kliendi riisikol;
 - kliendil tuleb tutvuda konkreetse finantsinstrumenti või investeeringustoodete vahendaja üldiste kauplemissitingimustega;
 - finantsinstrumentiga kaubeldes peab klient põhjalikult tutvuma tehingukinnitusega ja teavitama SEB-d viivitamata võimalikest vigadest;
 - kliendil tuleb korrapäraselt jälgida, kuidas tema investeeringu väärtus muutub;
 - klient peaks rakendama asjakohast meetet alati, kui on vaja vähendada investeeringuga seotud kahju riski.

Põhivahutajas

Põhivahutajas loetakse euro, GBP, USD, CHF, CAD, AUD, JPY, SEK, DKK ja NOK.